

(इंग्रजीत टंकलिखित न्यायनिर्णयाचा मराठी अनुवाद)

[१९६२] १ एस. सी. आर. ३२६

दिबाकर सत्पथी

.... विरुद्ध

सन्माननीय सरन्यायाधिश आणि ओरीसा उच्च न्यायालयाचे न्यायमूर्ति

(न्यायमूर्ति के.सुब्बा राव, न्यायमूर्ति रघुबर दयाळ आणि न्यायमूर्ति जे.आर.मुधोळकर, जे.जे.)

१४ मार्च १९६१

न्यायालयाचा अवमान- उच्च न्यायालयाच्या निर्णयाकडे आदेश देणारे परिपत्रक - अवमान वाटल्यास.

महसूल मंडळाचे अवर सचिव असलेल्या अपीलकर्त्याने, जिल्हा दंडाधिकाऱ्यांना, कायदेशीर परामर्श आणि महाधिवक्त्यांची मते पाठवून, उच्च न्यायालयाने दर्शविलेल्या पद्धतीला विरोध करणारी प्रक्रिया, "जोपर्यंत हे प्रकरण काही प्रकरणांमध्ये उच्च न्यायालयात नेले जात नाही, तोपर्यंत पाळली जावी, जेणेकरून ओरिसा उच्च न्यायालयाच्या १९५१च्या ए. आय. आर. ओरिसा ४० या न्यायनिर्णयामुळे निर्माण झालेला गोंधळ शांत होऊ शकेल", असे निर्देश दिले.

असा निर्णय देण्यात आला की, अपीलकर्ता न्यायालयाचा अवमान केल्याबद्दल स्पष्टपणे दोषी होता. उच्च न्यायालयाच्या निर्णयाला ते बंधनकारक असले तरी त्याकडे दुर्लक्ष करण्याचे निर्देश त्यांनी दंडाधिकाऱ्यांना दिले. न्यायालयांद्वारे न्यायदानाच्या प्रशासनात हा उघड हस्तक्षेप होता.

फौजदारी अपीलीय अधिकारिता : फौजदारी अपील क्रमांक २/१९६०.

मूळ फौजदारी कि. प्रकरण क्रमांक ८/१९५७ मधील ओरिसा उच्च न्यायालयाच्या दिनांक १९ फेब्रुवारी १९५८ च्या न्यायनिर्णय आणि आदेशावरून विशेष अनुमतीने हे अपील.

अपीलकर्त्यासाठी, ए. व्ही. विश्वनाथ शास्त्री, एच. आर. खन्ना आणि टी. एम. सेन.

उत्तरवादी क्रमांक १ साठी, एच. एन. सन्याल, भारताचे अतिरिक्त सॉलिसिटर जनरल, बी. एम. पटनायक, एस. एन. अँडले, जे. बी. दादाचंजी आणि रामेश्वर नाथ.

१४ मार्च १९६१. न्यायालयाचा न्यायनिर्णय न्यायमूर्ति मुधोळकर यांनी दिला.

अपीलकर्ता, जो संबंधित वेळी, महसूल मंडळ, ओरिसाचा अवर सचिव होता, त्याला न्यायालयाचा अवमान केल्याबद्दल फटकारण्यात आले आहे आणि ओरिसा उच्च न्यायालयासमोर कार्यवाहीचा खर्च भरण्याचे निर्देश देण्यात आले आहेत. १९ जानेवारी १९५५ रोजी ओरिसाच्या उत्तर विभागाच्या जिल्हा दंडाधिकाऱ्यांकडे कायदेशीर परामर्शाचे आणि महाधिवक्त्याचे मत प्रसारित करणे हा अपीलकर्त्याविरुद्ध अवमान कार्यवाही सुरू करण्याचा प्रसंग होता, ज्यामध्ये खालील पृष्ठांकन दिसून येते:

" मला कायदेशीर परामर्श आणि ओरिसा उच्च न्यायालयाच्या महाधिवक्ताच्या मतांच्या प्रती संलग्न करण्याचे निर्देश देण्यात आले आहेत आणि असे सांगण्याचे निर्देश देण्यात आले आहेत की कायदा विभागाचे मत आहे की पशू अतिक्रमण अधिनियमाच्या कलम २० अंतर्गत दखल घेण्यासाठी दंडाधिकाऱ्यांना अधिकार देण्यासाठी कोणत्याही विशेष अधिकाराची आवश्यकता नाही. काही प्रकरणांमध्ये हे प्रकरण उच्च न्यायालयात नेले जाईपर्यंत याचा पाठपुरावा केला जाऊ शकतो, जेणेकरून ऑल इंडिया रिपोर्टर १९५१ ओरिसा, पृष्ठ ४० मध्ये नोंदवलेल्या ओडिशा उच्च न्यायालयाच्या न्यायनिर्णयामुळे निर्माण झालेला गोंधळ शांत होऊ शकेल".

या पृष्ठांकनावर अपीलकर्त्याची स्वाक्षरी आहे.

वरील पृष्ठांकनाकडे उच्च न्यायालयाचे लक्ष वेधण्यात आल्यानंतर केवळ महसूल मंडळाच्या अवर सचिवांनाच नव्हे तर ओरिसाच्या कायदेशीर परामर्श संस्थेलाही अवमान करू नये, यासाठी कारणे दाखवा नोटीस बजावण्यात आली. दोघांनीही कारणे दाखवली. उच्च न्यायालयाने कायदेशीर परामर्श रद्द केले परंतु अपीलकर्त्याला दोषी ठरवले आणि आधीच म्हटल्याप्रमाणे त्याला ताकीद दिली. हे नमूद केले जाऊ शकते की दोघांनी उच्च न्यायालयाची माफी मागितली होती. असे असले तरी, आम्हाला असे वाटते की अपीलकर्ता न्यायालयाचा अवमान केल्याबद्दल योग्यरित्या दोषी आढळला आणि त्याला ताकीद देण्यात आली तसेच कार्यवाहीचा खर्च भरणे आवश्यक होते.

ज्या मुद्द्यावर कायदेशीर परामर्शाचे मत मागवले होते ते असे होते की फौजदारी दंड प्रक्रिया संहितेच्या कलम १९० अन्वये गुन्ह्यांची दखल घेण्यास जिल्हा दंडाधिकाऱ्यांनी प्राधिकृत केलेल्या दंडाधिकाऱ्यांना, पशु

अतिक्रमण अधिनियमाच्या कलम २० नुसार जिल्हा दंडाधिकाऱ्यांनी अधिकृत केलेले दंडाधिकारी मानले जाऊ शकतात का. अपीलकर्त्याच्या अनुमोदनामध्ये संदर्भित प्रकरणात, ओरिसा उच्च न्यायालयाने रघु सिंग विरुद्ध अब्दुल वहाब^(१) मध्ये निर्णय घेतल्यानंतर अधिकृतता आवश्यक असल्याचे मत मांडले होते. रघु सिंग - विरुद्ध - अब्दुल वहाब^(१) मधील न्यायनिर्णय बुधन महतो - विरुद्ध - इशूर सिंग ^(१) मधील निर्णयाशी असहमत होता आणि ही वस्तुस्थिती ओरिसा उच्च न्यायालयाच्या निदर्शनास आणून दिल्याचे दिसत नाही. ज्या कायदेशीर परामर्शाकडे हे प्रकरण पाठवण्यात आले होते, त्याने एक टीप सादर केली, जी उच्च न्यायालयाच्या म्हणण्यानुसार, "काहीतरी संदिग्ध होती आणि परिणामी आणि आनुषंगिक अशा सर्व प्रश्नांशी संबंधित नव्हती". असे असतानाही, अपीलकर्त्याने, त्याच्या अनुमोदनात, दंडाधिकाऱ्यांना उच्च न्यायालयाचा निर्णय बंधनकारक असतानाही त्याकडे दुर्लक्ष करण्याचे निर्देश दिले. असे निर्देश म्हणजे न्यायालयाच्या न्यायप्रशासनात उघड हस्तक्षेप आणि न्यायालयाचा स्पष्ट अवमान आहे, याबद्दल आम्हाला काही शंका नाही.

अपिल फेटाळले.

अस्वीकरण

"या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याचा/तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार. तसेच, इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणीकरिता वैध मानला जाईल".

1 (१८९६) आय. एल. आर. २३ कल ४४२.

1 (१८९६) आय. एल. आर. २३ कल. ४४२.

1 (१९०७) आय. एल. आर. ३४ कल. ९२६.